

Populaire Merkel staat voor grote uitdagingen

DIA-bijeenkomst 'De Staat van Duitsland - Die Wahl'

Achtergrond - 23 mei 2017 - Auteur: Josta van Bockxmeer

Na de winst van de CDU in Noordrijn-Westfalen staat Angela Merkel er voor de Bondsdagverkiezingen in september goed voor. Maar ze staat ook voor grote uitdagingen. Tijdens de debatmiddag 'De Staat van Duitsland - Die Wahl' spraken wetenschappers en journalisten op 19 mei over Martin Schulz, de AfD en de behoefte aan zekerheid van de Duitsers.

Na het 'rampjaar' 2016 en de verkiezingen in Nederland en Frankrijk zijn alle ogen op de komende Bondsdagverkiezingen in Duitsland gericht. Velen zagen de Nederlandse verkiezingen als eerste teken dat er na de Brexit en de verkiezing van Trump niet overal populistische aan de macht komen. "Er leek een soort natuurkracht aan het werk. Maar de neplogica van een nieuw tijdperk is doorbroken op 15 maart", zegt historicus en politiek filosoof Luuk van Middelaar. De Duitse verkiezingen op 24 september zijn volgens hem samen met de Franse beslissend voor de toekomst van Europa. "Europa wordt voor een deel vanuit Berlijn geregeerd."

'De vleugels van de adelaar'

Ton Nijhuis reikt het eerste exemplaar van de DIA-

bundel '[De vleugels van de adelaar. Duitse kwesties in Europees perspectief](#)' uit aan de Duitse ambassadeur Dirk Brengelmann.

Wie de verkiezingen gaat winnen, willen de meeste sprekers op de [bijeenkomst van het Duitsland Instituut](#) niet voorspellen. Wel zijn ze het er over eens dat de populariteit van Angela Merkel nog niet is uitgewerkt. Na de [overwinning van de CDU](#) in de belangrijke deelstaat Noordrijn-Westfalen eerder deze maand is het volgens experts waarschijnlijk dat ze ook de landelijke verkiezingen in september

gaat winnen. Karl-Rudolf Korte, professor voor politicologie aan de universiteit van Duisburg/Essen, denkt dat Merkels succes te maken heeft met de behoefte aan zekerheid van de Duitsers. Merkel, de "*Sicherheitsikone*" en "*Orientierungsautorität*", zoals hij haar in zijn keynote-speech noemt, windt zich nooit ergens over op en lijkt nergens van onder de indruk. zegt hij. "De Duitsers kiezen graag iets dat ze al kennen."

Merkels humor

DIA-historicus Hanco Jürgens denkt dat we Merkel niet mogen onderschatten. Haar gevatheid en onverwachte humor blijken uit een [filmpje](#) dat hij laat zien van een interview dat de Bondskanselier in 2013 aan het vrouwentijdschrift Brigitte gaf. Op de vraag of ze het liever over het spreken of over het zwijgen wil hebben, antwoordt ze meteen: "zwijgen." Natuurlijk houdt ze als politicus van praten, stelt ze de interviewster gerust. Maar zwijgen vindt ze even belangrijk. "Denken terwijl je praat is niet zo makkelijk", zegt ze. Ze haalt haar schouders lichtjes op en trekt een onbewogen gezicht. Uit de volle zaal aan de Amsterdamse Herengracht stijgt gelach op.

Volgens Jürgens is de winst in Noordrijn-Westfalen (NRW) aan de slimme verkiezingscampagne van de CDU te danken. De winst van Merkels partij was verrassend, omdat NRW traditioneel SPD-gebied is. "Noordrijn-Westfalen heeft een begrotingstekort en de veiligheid is bij de huidige regering van SPD en Die Grünen niet in goede handen. Dat wordt de SPD verweten", zegt Jürgens. De CDU heeft volgens hem de indruk weten te wekken dat ze beter met de problemen in NRW omgaan. Of dat op landelijk niveau ook gaat werken, is niet zeker, stelt Jürgens. "Maar het sentiment voor verandering lijkt er nog niet te zijn, omdat het economisch goed gaat."

Populisme

Toch zijn de uitdagingen waar Merkel en haar regering voor staan niet verdwenen. Een daarvan is de opkomst van de populistische partij Alternative für Deutschland (AfD). "Duitsers zijn *Angstweltmeister*", zegt Korte, wereldkampioen bang zijn. Daar speelt de AfD op in. De partij spreekt vooral kiezers aan uit het politieke midden die bang zijn voor de toekomst, legt hij uit.

Op het AfD-partijcongres heb ik de democratie aan het werk gezien' Volkskrant-correspondent Sterre Lindhout was in april op het [AfD-congres](#), waar

de partij een interne strijd moest uitvechten. “Daar heb ik de democratie aan het werk gezien”, zegt ze tegen de volle zaal aan de Amsterdamse Herengracht. Opvallend vond ze dat de rij voor de sprekersmicrofoon onverminderd lang bleef. De AfD beantwoordt dus wel degelijk aan een belangrijke behoefte in de Duitse samenleving, stelt Lindhout. “In het Duitsland van de grote partijen voelen veel mensen zich niet gehoord.” Al is de AfD geen echt alternatief voor Merkel, verduidelijkt Lindhout na de bijeenkomst. “Maar ik wilde laten zien dat het een heel ander soort partij is dan de PVV, waar je niet eens lid van kunt worden.”

Martin Schulz

De opmars van de AfD is gestuit doordat er minder vluchtelingen naar Duitsland komen, stelt Lindhout. Bovendien lijkt ook de SPD met Martin Schulz aan kop veel nieuwe kiezers te trekken. Lindhout vertelt over de ongeveer zeshonderd mensen die ze begin februari, toen de [Schulz-manie](#) net op gang kwam, aantrof voor een basisschool waar de SPD-lijsttrekker een lezing hield. Ze waren gekomen voor een visionaire, progressieve politiek, waarvan ze hoopten dat Schulz die zou uitdragen. Het is een voorbeeld van wat Korte in zijn lezing de “fascinatie voor passie in de politiek” noemt. De Duitse kiezers letten volgens hem steeds minder op de inhoud van het politieke debat. Ze zijn in toenemende mate gefascineerd door de persoonlijkheid van lijsttrekkers als Schulz.

“Ik weet niet of Schulz die behoefte weet in te vullen”, zegt Lindhout. Daarvoor zijn de ideeën van de SPD over economie volgens haar niet progressief genoeg. René Cuperus, wetenschappelijk medewerker van de Wiardi Beckman Stichting en gastonderzoeker aan het DIA, deelt haar twijfels. “De SPD speelt geen beslissende rol als het om economie en binnenlandse veiligheid gaat”, zegt hij. Dat zijn volgens hem de centrale onderwerpen in de verkiezingscampagne en allebei thema's die kiezers meer aan de CDU toevertrouwen. “Links adresseert de gevoelde onrechtvaardigheid in de samenleving te weinig.” Hij doelt bijvoorbeeld op de vaak gehoorde mening dat niet alle vluchtelingen evenveel redenen hebben om te vluchten. “Er zit wel degelijk een gat in de progressief-liberale politiek”, diagnosticeert Lindhout. Dat gat zou weleens de oorzaak kunnen zijn dat Merkel aan de macht blijft. Al is de strijd nog niet gestreden.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/21363/populaire-merkel-staat-voor-grote-uitdagingen>